

Faydasız Bilginin Faydası

Yazar: Abraham Flexner

Yayınevi: Princeton University Press, Princeton, NJ

Basım yılı: 2017

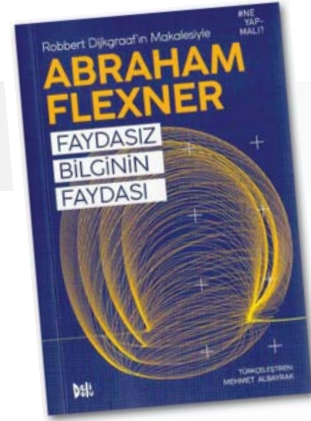
Sayfa sayısı: 75

Dili: Türkçe

ISBN: 978-605-2349-32-8

Türkçeleştiren: Mehmet Albayrak

Birinci Baskı: Tudem, Haziran 2018

Strazburg Üniversitesi'nin ünlü anatomi profesörü Wilhelm von Waldeyer, 1870 Fransa-Prusya Savaşı'nın ardından, kendisiyle birlikte Strazburg'a giden ufak tefek, göze çarpmayan, ketum genç öğrenciye -ki bu kişi geleceğin ünlü bakteriyoloğu Paul Ehrlich'tir-, lekelenmiş masa üzerinde gökkuşağını andıran renklerle ne yaptığını sormuş:

“Deniyorum” yanıtını alan Waldeyer “Pekiyi. Denemeye devam et! diyerek karşılık vermiş.

Yukarıdaki paragraf, Abraham Flexner'in kaleme aldığı Faydasız Bilginin Faydası adlı kitabın 59. ve 60. sayfalarından alıntılanmıştır.

Abraham Flexner, özellikle 1910 yılında Kanada ve Amerika Birleşik Devletlerindeki tıp fakültelerini inceleyerek hazırladığı rapor ile akıllara kazınmış ve tıp okullarının eğitimi-ne katkı sağlamış isimdir.

Kitap iki bölümden oluşmaktadır: İlk bölümde İleri Araştırmalar Enstitüsü (İAE) yöneticisi Robbert Dijkgraaf'ın “Yarının Dünyası” başlığı ile okurlara İAE'nin kuruluşu ve Abraham Flexner'in bu enstitüyü neden kurduğunu anlatılmaktadır. Ayrıca İkinci Dünya Savaşı nedeniyle bilimsel çalışmaların Avrupa'dan Amerika'ya nasıl taşındığı ve bu süreçte İAE ve Abraham Flexner'in katkıları anlatılmaktadır. İkinci bölümde ise Abraham Flexner'in “Faydasız Bilginin Faydası” adlı makalesi yer almaktadır.

Robbert Dijkgraaf, teması “Yarının Dünyası” olan 1939 yılındaki New York Dünya Fuarındaki gelişmeleri (otomatik bulaşık makinesi, klima, faks makinesi, alüminyum robot) anlatarak başladığı bölümünde, İAE'nin Abraham Flexner'in

fikri ile 1933 yılında kurulduğu ve Albert Einstein'ın akademik yuvası olduğu vurgulanmaktadır. İAE; öğrencisiz, idari görev gerektirmeyen, “araştırmacılar için bir cennet” olarak tasarlanan bir kurum olarak tanımlanmış ve akademinin yıldızlarının gündelik meseleler ve pratik uygulamalardan uzak, tamamen derin düşüncelere dalmalarına olanak tanıyan bir ortam olarak kurgulanmıştır. Abraham Flexner, “faydasız bilginin engelsizce peşine düşülmesi” ilkesini, somut olarak bu kurumda hayata geçirmeye çalışmıştır.

Robbert Dijkgraaf, Abraham Flexner'in 1908'de Amerikan Üniversiteleri ve 1910'daki Amerika ve Kanada'daki Tıp Fakülteleri ile ilgili yazdığı eleştirilerin sonucundaki fikirlerini hayata geçirmek üzere 1929'da Bamberger'in temsilcileri ile bir araya geldiğini belirtmektedir.

İkinci bölüm olan “Faydasız Bilginin Faydası”nda, bilim ve akıl dışı uygulama ve görüşlerin hakim olduğu bir Dünyada, sanatçılar ve bilim insanlarının uğraşlarının daha çok tatmin sağladığı ve bunların faydasız etkinlikler olduğu belirtilmektedir. Bu yararsız tatminlerin zamanı geldiğinde veya umulmadık bir anda ne kadar fayda sağladığı da gösterilmektedir. Buna örnek olarak faydalı bir sonuç olarak ortaya çıkan radyoyu bulan Marconi'nin, faydasız bilgi üreten Clerk Maxwell ve Heinrich Hertz'in manyetizma ve elektrik alanındaki uzun çalışmalarının sonucunu kullandığı görülmektedir.

İlk paragrafta da belirttiğim üzere merakların tatmin edilmesi amacıyla yapılan çalışmaların -faydasız bilginin- insanlığa devamlı katkı sunacağı açıktır.

Kitapta değişik örneklerle betimlenen faydasız bilginin, ancak özgür bir ortamdaki merak giderici ve sadece “denemek” için yapılan çalışmalarla ortaya çıkacağı vurgulanmaktadır. Her

ne kadar bugünün dünyasındaki “sanayi-üniversite işbirliği” kavramıyla ters düşüyor gibi görünse de aslında merak tatmini sağlayacak, hayal kurmayı güçlendirecek ortamlar daha fazla “faydasız bilgi” oluşmasına yol açacak ve umulmadık bir zaman diliminde faydalı ve güçlü bir ürüne dönüşebilecektir. Hızlıca okunabilen bu kitap bize, belli bir ürüne odaklanarak yapılan

çalışmaların, belli sınırların -yani o ürüne ait hayallerin- dışına çıkılamayacağını akılda tutulmasını öğütüyor.

Prof. Dr. Kemal Bakır

SANKO Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gaziantep
kbakir@sanko.edu.tr

ORCID ID: K. Bakır 0000-0002-4719-184X

Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır. / This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.